

HYRA VITA HUSET

Du vet väl att det går bra att hyra Vita huset för privata fester och arrangemang? Vill du veta mer, gå in på vår hemsida, www.milstolpen.org. Under rubriken "Vita huset" finns all information om vad som gäller vid uthyrning samt en kalender som visar vilka tider som är lediga. Är du intresserad, ring vår bokningstelefon 070 – 6852900 eller skicka ett mail till bokning@milstolpen.org

DET HÄR HÄNDER I HEMBYGDSFÖRENINGEN april – maj 2016

Söndagen den 17 april kl 13.00 Årsmöte, Vita huset, Ekbacken

Efter årsmötet underhåller riksspelmannen Benny Johansson och gruppen Roslagsvår med "bondemusik", dvs folkmusik, från Roslagen.

Lördag den 30 april kl 18.30 Traditionellt Valborgsfirande på Ekbacken

Servering: korv, kaffe med bröd mm. Lotteri och chokladhjul.

Brasan tänds klockan 20.00

Tisdag den 3 maj kl 18.00 Kulturvandring i Åkerstorp, Carl-Göran Backgård guidar. Samling vid Åkersbro, vandringen kostar 20 kr

Tisdag den 10 maj kl 18.00
Kulturvandring i Smedby, Jörgen Thulstrup guidar. Samling vid vändplanen i slutet av Mönstringsvägen, vandringen kostar 20 kr

Tisdag den 17 maj kl 18.00
Historisk vandring längs Åkers kanal, Hans Rockberg guidar guidar. Samling vid parkeringen där Sågvägen möter Österskärsvägen, vandringen kostar 20 kr. Tag gärna med kaffekorg

Lördag den 21 maj kl 13.30
Torpvandring med torpgruppen. Samling vid Österåkers kyrka, vandringen kostar 20 kr. Tag gärna med kaffekorg.

Lördag den 28 maj kl 13.30
Kulturvandring i Rydboholm
Hans Rockberg guidar. Samling vid godskontoret, Rydboholm. Vandringen kostar 20 kronor, tag gärna med kaffekorg.

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH
FORNMINNESFÖRENING
Box 606, 184 27 ÅKERSBERGA
Telefon (svarare): 08-540 67980
Plusgirokonto 9814-5
Bankgiro 5632-85

mail@milstolpen.org

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 1 2016 mars

Jörgen Thulstrup

NY TEMAUTSTÄLLNING PÅ HEMBYGDSMUSEET

Hembygdsmuseet förändras successivt. Syftet är att locka fler besökare. Ett led i denna strävan är att arrangera tillfälliga utställningar på ett tema som lyfter fram Österåkers historia och utveckling.

Fredagen den 15 januari invigdes en ny sådan utställning, den femte i ordningen. Temat är nu "Åkers kanal och trafiken på denna".

Åkers kanal hör definitivt till Österåkers kulturhistoria. Den har en intressant förhistoria och en spännande tillkomst. Den var i drygt 100 år en betydelsefull trafikled för passagerare och gods och ett nav för industri-utvecklingen i Österåker. Längs kanalen etablerades bl.a såg och snickerifabrik, bryggeri och tegelbruk. Vid Åkersbro, som

vid senare delen av 1800-talet var socknens centrum, fanns handelsbod, värdshus, telegrafstation, apotek och provinsialläkare. Åkersbro hade daglig ångbåtsförbindelse med Stockholm och Brottbö i Garnsviken. Segelfartyg och prämar drogs genom slussen och vidare i kanalen, upp- och nedströms. Trafiken var livlig. År 1914 passerade 568 ång- och motorfartyg, 97 segelfartyg, 86 prämar och 119 timmerflottor. På 1920-talet förlorade kanalen sin kommersiella betydelse till följd av konkurrensen från bilar, bussar och tåg. Broarna över kanalen blev inte längre öppningsbara.

Vid invigningen bjöds besökarna på en liten sensation. Sven Jönsson avlossade två kanonskott utanför museets entré. In i utställningsrummet rusade Leif Svensson, klädd som en dåtidens kanalarbetare med stålskodd träspade i högsta hugg. Han beskrev livfullt på vers kanalarbetarens vedermödor och fåtaliga glädjeämnen. En lätt travestering av Tage Danielssons dikt om Göta Kanal.

Leif Svensson

Jörgen Thulstrup hälsade välkommen och presenterade kort utställningen och den arbetsgrupp som skapat densamma:

Från vänster; Ragnar Poijes, Jörgen Thulstrup, Sven Jönsson Gunnar Lefrell och Gunnar Winberg

Utställningen går i par med ÖHF:s årsbok vilken också har kanalen som tema och där man kan fördjupa sig och utvidga sina kunskaper om kanalen. ÖHF:s medlemmar har fått boken gratis hem i brevlådan. Den går också att köpa i Österåkers turistbyrå för 70 kronor.

Mathias Lindow, kommunalråd med ansvar för bl.a kulturfrågor, förklarar därefter utställningen öppnad och betonade kanalens betydelse för dagens Österåker med slussen, promenadstråk med naturupplevelser och konstverk. Därefter kunde de drygt 30-talet besökarna förse sig med en kopp kaffe, bese utställningen och mingla runt.

Utställningen beskriver i ord och bild:

- *Samfärdsel i äldre tider.* Här anknyts med hjälp av kartor till forntida Långhundraleden upp till Svearikets hjärtland.

- *Kyrkans makt.* Tunaborgen. Ärkebiskopen vill kontrollera den strategiskt viktiga leden.

- *Beslutet att bygga kanalen.* Hur gick bygget till. År 1819 föreslogs att kanalen skulle grävas upp för att möjliggöra båttrafik. I juli 1824 var arbetet klart.

- *Trafiken kom igång 1825.* Kanalbolaget bildades. Slussen byggdes om 1860, 1883 och 1912.

- *Verksamheten längs kanalen.* Här görs historiska nedslag som beskriver den industrimiljö som växte fram. Vandringen uppströms kanalen slutar vid Åkersbro, som under senare delen av 1800-talet fram till första världskriget var socknens centrum.

- *Ångare och segelfartyg på kanalen.* Här får vi en beskrivning av de tre ångfartyg som trafikerade kanalen. Vi får också en bild av de segelfartyg – främst roslagsskutor – som befraktade Åkers kanal.

- *Kanalen i dag.* Nu trafikerar kanalen endast av nöjesbåtar. Kanalen är kulturminnesförklarad. Promenaden längs kanalen bjuder på stora naturvärden.

Utställningen kan beses första söndagen i varje månad. Hembygds-museet har då öppet mellan klockan 11 – 15. Gå och se utställningen!

Jörgen Thulstrup

OM TUNABORGEN

Jörgen Thulstrup inleder sin artikel om Hembygds-museet på första sidan i med orden "*Hembygds-museet förändras successivt*".

Det är utmärkt; ett museum som inte ändrar form och innehåll då och då förlorar sina besökare. Tänk om jag hade kunnat inleda denna artikel om Tunaborgen på samma sätt! Men tyvärr – Tunaborgen ligger där den ligger, likadan som de senaste 30 åren. Men vi arbetar på en förändring – och hoppas ha den inom räckhåll!

I tidigare nummer av Milstolpen har vi redogjort för en studieresa till Kastelholms slott på Åland och de intryck och idéer som vi då fick. Vi har också redogjort för den geoskanning som Statens Historiska Museer utfört runt Tunaborgen och antytt resultatet från skanningen.

Vi vet att det finns rester av byggnader under marken. Exakt vad resterna visar vet vi ännu inte, det krävs en utgrävning för att få svaret. Men så mycket kan avslöjas som att det öster om Borgvägen finns ett tydligt murhorn. Kanske detta är vad som i äldre skrifter kallas "*Biskop Trolles palais*". Framför förskolan finns vad som kan vara en brunn belägen på en stensatt yta omgiven av en mur.

Vi har träffat flera arkeologer, t.ex Gerhard Flink från Länsstyrelsen. Han sade spontant att "*Tunaborgen är en sevärdhet av rang*" som bör öppnas för allmänheten på ett bättre sätt än nu. Vi; d.v.s Birgit Lindholm Österåkers kommun, Sven Hugosson och Gunnar Winberg från ÖHF, instämmer givetvis i detta och har följande arbetsplan:

VI VILL:

- **ha el indragen** i borgen så att vi kan ordna belysning och spotbelysning av

viktiga detaljer. Vi har träffat kommunledningen som i ord delar vår uppfattning.

- **tillgängliggöra**, och så långt möjligt, handikappanpassa borgen genom en golvtäckning av snygga tralldäck

- att **organiserade visningar** för allmänheten ordnas på bestämda tider (ett sådant program finns nu för kommunens skolor!)

- **arrangera två möten** för att planera framtiden. Ett möte med arkeologer för att få exakt kunskap om vad som finns under markytan och ett med deltagare från olika intressegrupper såsom politiker, representanter för skola, media, näringsliv, turism, föreningsliv – över huvud taget alla som har intresse av att utveckla och medverka i skapandet av en verkligt fin sevärdhet i vår kommun.

NÄRMÅST PÅ PROGRAMMET

- Årsboken för 2017 kommer att behandla Tunaborgen. Boken är under framställning, men vi behöver medverkan från alla som har något att bidra med – bilder, minnen, upplevelser

- En utställning om Tunaborgen presenteras på Åkersberga bibliotek i november 2016. Den flyttas sedan till Hembygds-museet. Också här behövs din medverkan.

- En guideutbildning. Vi behöver fler som kan visa borgen för besökande. Vill du vara en av dessa guider?

**Intresserad? Hör av dig till oss
Du behövs, du är välkommen!**

Gunnar Winberg

